

Војислав САРАКИНСКИ
sarakinski@gmail.com

ПИСМОТО НА МАЛИОТ ТЕОН (Р.ОХУ. 1.119)

Апстракт. – Во статијата е даден македонски превод на приватното писмо на момчето Теон до неговиот татко, најдено во збирката папируси од Оксирих и заведено како Р. Оху. 1.119. Писмото е мошне познато во литературата, но досега не било ниту преведено, ниту пак обработено на македонски јазик. Преводот е проследен со јазични белешки, објаснувања и куса дискусија за јазичните облици и контекстот.

Клучни зборови. – писмо, патување, Теон, Оксирих, Александрија.

Епистоларниот жанр има особено место во филолошката традиција. До нас дошле обемни збирки писма од античко време; некои од нив се автентични, но запишани со мисла подоцна да се објават, други се чисто книжевни творби, а трети, иако на прв поглед делуваат како автентични, честопати не се дело на авторот на кого му се припишуваат, туку претставуваат фалсификати или реторски вежби од подоцнежни периоди. Надвор од овие книжевни збирки, постојат и „обични“ писма кои никогаш не биле наменети за објавување – нелитературни преписки како договори, барања или приватни писма.¹ Приватните писма нудат вреден увид во тоа како луѓето размислувале, што чувствуваале, па дури и како сакале да се претстават пред своите соговорници. Тие отвораат прозорец кон суштината на меѓучовечките односи: ако веќе не можеме лично да разговараме со авторите или да го следиме нивниот разговор со други лица, барем имаме можност да ја слушнеме едната страна од тој разговор.²

¹ V. Goergemanns 2004; Muir 2009.

² Muir 2009, 28.

Авторите на приватни писма често се придржуваат до одредени конвенции во обликот и стилот, но не сите антички писма се строго формализирани; кај многу од нив е очигледно дека пишаниот израз што го читаме е вистински одраз на личноста на авторот. Таквите писма доловуваат сцени од вистинскиот живот – мигови на задоволство, радост, спокојство, но и моменти на фрустрација, вознемиреност или паника. Чувствата овековечени во нив му се сосема препознатливи на денешниот човек: младите и денес се гордеат со своите успеси, а родителите и денес се грижат кога децата им заминуваат. Значи, приватните писма не пренесуваат одамна исчезнати емоции, туку постојано живи и актуелни чувства, преку кои современиот читател може да воспостави непосредна врска со минатото.

P. Oxy. 1.119

Особено впечатливо е едно писмо на папирус, пронајдено во Оксиринх – 400 километри оддалечен од Александрија, културниот и административен центар на римски Египет.³ Датирањето не е сосема сигурно, но во груби рамки може да се смести во II/III век н.е. Ова писмо, во кое едно момче му се обраќа на својот татко кој заминал на пат, е интересно поради неколку причини. Пред сè, тоа ни дава ретка можност да видиме како изгледа детскиот пишан израз, при што е зачуван и ориги-

³ *P. Oxy. 1.119*.

налниот ракопис; потоа, тоа ни дава увид во општото ниво на образование во тоа време, особено во однос на писменоста, граматиката, правописот и познавањето на формалните норми на епистоларниот жанр; и најпосле, ни овозможува несекојдневен поглед врз семејните односи во римски Египет.

Во продолжение, ќе го разгледаме ова писмо подетално и ќе го претставиме грчкиот текст и македонскиот превод,⁴ придружени со кус коментар и библиографија.

- Θέων Θέωνι τῷ πατρὶ χαίρειν.
 καλῶς ἐποίησες(*) οὐκ ἀπενήχες(*) με μετε-
 σοῦ(*) εἰς πόλιν. ἢ(*) οὐ θέλεις(*) ἀπενεκκεῖν(*) <με> με-
 τέ(*) σοῦ εἰς Ἀλεξάνδριαν οὐ μὴ γράψω σε(*) ἐ-
 5 πιστολὴν οὔτε λαλῶ σε(*) οὔτε υἱγενῶ(*) σε,
 εἶτα ἄν δὲ ἔλθης εἰς Ἀλεξάνδριαν οὐ
 μὴ λάβω χειρὰν(*) παρὰ [σ]οῦ οὔτε πάλι χαίρω
 σε λυπὸν(*). ἄμ(*) μὴ θέλῃς ἀπενέκαι(*) μ[ε]
 ταῦτα γε[ί]νετε(*). καὶ ἡ μήτηρ μου εἶπε Ἀρ-
 10 χελάω ὅτι ἀναστατοῖ με(*) ἄρρον(*) αὐτόν.
 καλῶς δὲ ἐποίησες(*) δῶρά μοι ἔπεμψε[ς](*)
 μεγάλα ἀράκια πεπλάνηκαν ἡμῶς ἐκε[ῖ](*)
 τῇ ἡμέρᾳ ἰβ ὅτι ἔπλευσες(*). λυπὸν(*) πέμψον εἴ[ς]
 15 με παρακαλῶ σε. ἄμ(*) μὴ πέμψῃς οὐ μὴ φά-
 γω, οὐ μὴ πείνω(*). ταῦτα.
 ἐρῶσθέ(*) σε εὖχ(ομαι).
 Τῷβι ιη. ν
 ἀπόδος Θέωνι [ἀ]πὸ Θεωνᾶτος υἱῶ(*).

Теон до таткото Теон, поздрав.

Убаво си направил што не ме зеде со

тебе во градот! Ако не сакаш да ме земеш со

⁴ Преводот не може целосно да ја пренесе текстуалната особеност на оригиналното писмо, за кое уредниците Гренфел и Хант забележуваат дека е „напишано со груба унцијална рака, а граматиката и правописот му се прилично слаби“. Дobar показател за ова е невештиот обид на авторот да ни пренесе индиректен говор. Не секогаш е јасно што точно се случува во текстот, па затоа и не е чудно што при преводот се јавуваат многубројни тешкотии. Cf., на пример, преводите на Grenfell & Hunt 1898; Deissmann 1908; Muir 2009; Parsons 2007; Grabner 2023, кој нуди правописно и граматички карикриран превод за комичен ефект; и Bloch & Schwartz 2024.

- тебе во Александрија, нема да ти пишувам
 5 писмо, ниту ќе ти зборувам, ниту ќе ти посакувам здравје,
 а ако отидеш во Александрија, нема
 ни рака да ти подадам, ниту некогаш пак ќе те поздравам.
 Ако не сакаш да ме земеш,
 ете што ќе се случи. А мајка ми му рече на Архелај
 10 дека ја вознемирувам и да ме земе.
 Убаво си направил што ми прати подароци –
 товар граорица... [?]
 на дванаесетти, денот кога отплови. Значи прати
 некого по мене, те молам. Ако не пратиш, нема да јадам,
 15 нема да пијам. Ете така.
 Молам да си ми здрав.
 Седумнаесетти тиби.
 Да му се предаде на Теон, од неговиот син Теонат.

Грчкиот текст е даден според изданието на Гренфел и Хант.⁵ Многубројните правописни отстапувања во оригиналниот грчки текст не се нешто ново кај ваквиот вид извори. Тие несомнено се должат на тековниот изговор во тоа време, но и на неискуството на авторот, кој се водел по изговорот. Овие грешки не се земени предвид во преводот, но се наведени во коментарот.⁶

На почетокот на писмото, момчето Теон ја следи традиционалната формула за поздрав, карактеристична за епистоларниот жанр. И покрај сразмерно малата возраст, тој успева правилно да ја наведе формулата, што укажува дека образецот за почнување писмо бил цврсто втемелен во основното образование, па оттаму и добро познат. Ваквите конвенции секако се пренесувале преку поука, па затоа и не сосем описменетиот Теон немал проблем со формалната рамка.⁷

Поплаките на Теон од неговиот татко почуваат со ироничното *καλῶς ἐποίησες*, „убаво си направил“, забелешка што се повторува и подолу. Иронијата донекаде изненадува, зашто од писмото се добива впечаток дека Теон е мошне млад; содржината на писмото е детинеста, ракописот е невешт и ученички, а јазикот незрел и несмасен.⁸ Иронијата

⁵ Grenfell & Hunt 1898, 185.

⁶ Cf. Hanson 2015.

⁷ Parsons 2007, 129; cf. Cribiore 2001.

⁸ Viz. Deissmann 1908; Blass 1899; Rosenmeyer 2006; Muir 2009.

обично не им е својствена на деца; реченицата би била поразбирлива ако Теон напишеше *κακῶς ἐποίησες*, но изразот се појавува двапати во писмото и не може да се смета за случајна грешка. Секако, не е исклучено дека станувало збор за вообичаен, разговорен ироничен израз. Од правописните отстапувања во овој дел, се издвојуваат облиците *ἐποίησες* (за *ἐποίησας*),⁹ *ἀπένηχές* (за *ἀπένεγκας* или *ἀπῆνεγκες*) и *μετέ σοῦ* (за *μετά σοῦ* или *μετ' ἐσοῦ*).

Ја начнавме темата за возраста и степенот на образование на Теон. Образованието во хеленистички и римски Египет традиционално било поделено на три рамништа: се почнувало со алфавет, пишување и основна настава, се продолжувало со граматика и книжевност, за на крајот да се заврши со реторика.¹⁰ Писмото на Теон ни покажува дека тој ја познава азбуката, дека ги познава воведните и завршните епистоларни формули, но и дека пишува без да се придржува до класичните правописни норми. Не се забележува никакво познавање на книжевноста, а стилот на изразување, како што спомнавме, е прилично слаб.¹¹ Некои извори навестуваат дека првото рамниште можело да се започне и на шестгодишна возраст, а да се заврши на возраст меѓу осум и единаесет години. Потоа се преминувало на второто рамниште, освен ако не станувало збор за деца од побогати семејства, кои можеле да изучуваат реторика напоредно со книжевноста. Теон, очигледно, не живеел во голем град, па може да претпоставиме дека немал пристап до најдоброто образование; според напишаното, се добива впечаток дека привршувал со првото рамниште, од што произлегува дека најверојатно имал десет или единаесет години.

По почетниот зајадлив коментар, Теон минува на заканите: нема да му пишува на таткото, нема да му зборува, нема да му посакува да е здрав, нема да му подаде рака, ниту пак некогаш повторно ќе го поздравува. Со други зборови, Теон се заканува дека целосно ќе ја прекине комуникацијата со татко му, дури и ако тоа значи отфрлање на воспитува-

⁹ За замената на наставката *-ας* со *-ες* во папируските текстови, *cf.* дискусијата кај Vierros 2023.

¹⁰ Cf. Bonner 1977; *особ.* Kaster 1983, со релевантна дискусија, на која се повикуваат и Bloch & Schwartz 2024.

¹¹ Како највпечатливи примери, Bloch & Schwartz ги издвојуваат несмасното користење на *εἴτα ἂν δε* и *ἄμ μὴ θέλης*, конструкцијата *πέμψον εἰς με* и замената на дативот со акузатив, веќе вообичаена во говорниот јазик во тоа време. За последново, *cf.* кустиот приказ кај Horrocks 2010, *особ.* 114–117 и 124–159.

њето и нормите на пристојно однесување.¹² Правописните отстапувања се многубројни; се издвојуваат облиците ἡ (за εἰ), θέλις (за θέλεις), ἀπενεκεῖν (за ἀπενεγκεῖν), повторно μετέ σοῦ (за μετὰ σοῦ или μετ' ἐσοῦ), двапати акузатив σε (наместо давивот σοι), υἱγένω (за υἱγαίνω), χεῖραν (за χεῖρα),¹³ πάλι (за πάλιν), λυπόν (за λοιπόν), ἄμ (за ἄν), ἀπενέκαι (за ἀπενέγκαι, cf. ἀπένη-χές погоре) и γείνετε (за γίνεται).¹⁴

Не знаеме каде живеело семејството на Теон, па не можеме да утврдиме каде се наоѓал таткото во мигот кога Теон го пишува писмото. Поимот ἔπλευσες природно упатува на тоа дека таткото на Теон тргнал кон Александрија,¹⁵ според тоа, таткото на Теон најпрвин заминал за Оксиринх („градо“ што го спомнува Теон), па оттаму го продолжил патувањето кон Александрија. Според писмото, таткото заминал на дванаесеттиот ден од месецот, а Теон, како што гледаме подолу, го датира писмото на осумнаесетти. Теон претпоставува дека писмото ќе стигне до татко му шест дена откако заминал; веројатно Теон Постариот му рекол на синот дека оди само до Оксиринх, а не и дека ќе продолжи кон Александрија.

Преводот и толкувањето на следниот дел од писмото се предмет на постојана расправа, во зависност како го разбираме неправилно напишаниот грчки текст „καὶ ἡ μήτηρ μου εἶπε Ἀρχελάω ὅτι ἀναστατοῖ μὲ ἄρρον αὐτόν“. Во литературата се понудени три главни решенија:

– со поправка на μὲ во μὴ и на ἄρρον во αἵρων,¹⁶ „ἀναστατοῖ μὴ αἵρων αὐτόν“, „[дека] го растажува [момчето] кога не го зема со него“;

– со истата поправка, „ἀναστατοῖ μὴ αἵρων αὐτόν“, „[дека] ја лути [sc. мајката] кога не го зема со него“;

– без никаква поправка, „ἀναστατοῖ με, ἄρρον αὐτόν“, „ме вознемирува/лути; земи го [sc. оттука]“.

Иако даваат почист контекст на кажаното, првите две решенија се малку веројатни поради неколку причини. Пред сè, на сите други мес-

¹² Глаголот υἱγαίνω се користи во вообичаената почетна поздравна формула во грчките писма, χαίρειν καὶ υἱγαίνειν. Теон веројатно се повикува на оваа формула и едноставно сака да му каже на таткото дека нема да му напише друго писмо; viz. Grabner 2023, 30.

¹³ V. Blass & Debrunner 1961, §61.

¹⁴ За овој и за сите други примери за итализам и за монофтонгизација на αι, особено во Египет, v. Teodorsson 1977; Palmer 1980, 177 sqq.

¹⁵ Дајсман предлага дека семејството живеело во село јужно од Оксиринх на Нил; cf. Deissmann 1908, 134, no. 1.

¹⁶ V. Grenfell & Hunt 1898, 186; Muir 2009, 33; cf. Bloch & Schwartz 2024.

та во писмото негацијата $\mu\acute{\eta}$ е напишана правилно и нема зошто да се очекува дека тука би била згрешена, особено со оглед на веќе започнатиот процес на итацизам (в. погоре). Исто така, ако намерата била да се негира партиципот $\alpha\dot{\iota}\rho\omega\nu$, би очекувале негација $\omicron\upsilon\kappa$, а не $\mu\acute{\eta}$.¹⁷ Најпосле, ако директниот предмет $\mu\epsilon$ го замениме со негација $\mu\acute{\eta}$, тогаш $\alpha\nu\alpha\sigma\tau\alpha\tau\omicron\iota$ останува да виси без предмет на глаголското дејство. Според сè, Блох и Шварц се во право кога се определуваат за третата опција, без никакви поправки. Единствено би можело да се забележи дека, според нив, лутата и исцрпена мајка му се обраќа на таткото, Теон постариот, во отсуство; ова нема некоја контекстуална логика – зборовите „ме вознемирува/лути, земи го [оттука]“ најверојатно му се упатени на Архелај.¹⁸

Следува уште една серија иронични забелешки, воведени од уште едно $\kappa\alpha\lambda\omega\varsigma \epsilon\pi\omicron\iota\eta\sigma\epsilon\varsigma$. Некои истражувачи мислат дека на ова место нема подбив во фразата, и дека Теон е задоволен што барем добил подароци; но, ова нема поткрепа во контекстот, зашто формулацијата е истоветна со првата иронична реченица, а и заканите ниту се намалуваат, ниту пак престануваат сè до крајот на писмото.¹⁹ Мошне е интересно да се разгледа на што се однесува придавката $\mu\epsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\alpha$ – дали на $\delta\omega\rho\alpha$, или пак на $\acute{\alpha}\rho\acute{\alpha}\chi\iota\alpha$. Дајсман тврди дека мора да се однесува на $\delta\omega\rho\alpha$, со цел уште еднаш да се нагласи иронијата, „многу подароци“ или „големи подароци“, во ситуација кога постариот Теон веројатно сè уште немал испратено ништо. Но, можно е и второто решение. Имено, глосата $\acute{\alpha}\rho\acute{\alpha}\chi\omicron\iota$ кај Хесихиј е објаснета како $\delta\sigma\pi\rho\acute{\iota}\omicron\nu$ т.е. „некој вид мешунка“ истоветна на $\lambda\acute{\alpha}\theta\upsilon\rho\omicron\nu$. Ако ова е точно, станува збор за *lathyrus sativus* – граорица, фуражно растение што се користи за исхрана на добитокот, а во поголеми

¹⁷ Во основа, $\mu\acute{\eta}$ и не мора да се врзе со императивот, но сепак има точно определено место и функција – со конјунктив или оптатив во зависна реченица ($\acute{\omega}\varsigma \mu\acute{\eta} \gamma\acute{\epsilon}\nu\eta\tau\alpha\iota$; $\phi\omicron\beta\epsilon\acute{\iota}\tau\alpha\iota \mu\acute{\eta} \xi\lambda\theta\eta$), со инфинитив или партицип ($\kappa\omega\lambda\omega\omega \sigma\epsilon \mu\acute{\eta} \acute{\alpha}\pi\acute{\iota}\epsilon\nu\alpha\iota$; $\omicron\iota \mu\acute{\eta} \beta\omicron\upsilon\lambda\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\iota$), или како дублет во индиректниот говор ($\phi\eta\sigma\acute{\iota}\nu \delta\tau\iota \omicron\upsilon \pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\sigma\tau\acute{\iota}\nu$ / $\phi\eta\sigma\acute{\iota} \mu\acute{\eta} \pi\alpha\rho\epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$). Тука станува збор за обичен индикативен исказ, па нема причина да се користи негацијата $\mu\acute{\eta}$.

¹⁸ Ова може да се заклучи и од присуството на кватативната партикула $\delta\tau\iota$, која воведува директен говор. За жал, не знаеме кој е Архелај. Rosenmeyer 2001, 33 претпоставува дека станува збор за постар брат на Теон, но всушност ја презема оваа претпоставка од Deissmann, 1908, 134; за разлика од Розенмајер, Дајсман ја оценува претпоставката како несигурна.

¹⁹ Grenfell & Hunt 1898 преведуваат „Добро направи што ми прати подароци [...] на 12-тиот ден откако отплови...“, а Muir 2009 предлага: „Убаво од тебе што ми испрати неколку големи подароци (и можеби облека?) на 12-тиот ден...“. Сепак, cf. Deissmann 1908, 133; Blass 1899, 314.

количини е отровно за луѓето.²⁰ Тешко е да се каже какво значење би имал ваквиот подарок од Теон Постариот. Може да се толкува дека Теон Помладиот очекувал подарок, но татко му прво купил и пратил дома сточна храна, што секако го разочарало момчето; во крајна линија, толкувањето може да оди и подалеку, и овој „товар граорица“ да се протолкува како „едно големо ништо“, или, со посовремен речник, „пуфки“.

Останува да се расчисти проблемот на наводната лира. Имено, во „*λυπὸν* (*) *πέμψον εἴς*] *με παρακαλῶ σε*“, Гренфел и Хант читаат *λύραν* наместо *λυπὸν*, со што реченицата станува „Те молам, прати ми лира.“²¹ Навистина, ваквото читање би се вклопило во тонот на писмото, полно со наизменични молби и закани, но на папирусот јасно се читаат буквите *πο*, а не *ρα*. Дури и тривијалниот правописен итацизам, *λυπὸν* за *λοιπόν*, е ист како погоре. Според тоа, овој дел мора да значи дека Теон Постариот треба да прати некого да го земе неговиот син.

Во нејасниот облик *πεπλανηκανημωσε* изгледа дека се препознава *πεπλανηκα*, перфектен облик од глаголот *πλανάομαι*, но и покрај бројните претпоставки за значењето на остатокот од зборот, засега не можеме да утврдиме што навистина пишувало. Меѓу другите правописни отстапувања, се издвојуваат *ἐποίησες* (за *ἐποίησας*), *ἔπεμψες* (за *ἔπεμψας*), *ἔπλευσες* (за *ἔπλευσας*), *λυπὸν* (за *λοιπόν*), *πέμψον εἴς με* (за *μετάπεμψαί με*), *ἄμ* (за *ἄν*) и *πείνω* (за *πίνω*).

На крајот на писмото, Теон повторно покажува дека ги владее пропишаните епистоларни облици – изразите *ἐρῶσθαί σε εὖχομαι* (но напишано *ἐρῶσθέ*) и *ἔρρωσο*, кои се стандардни облици на учтивост и збогување. Теон се потпишува [*ἄ*] *πρὸ Θεωνᾶτος υἱῷ* (наместо *υἱου*), „од синот Теонат [т.е. Теонче]“, можеби како последен обид да го омекне татко му.

Писмото, во кое малиот Теон невешто пишува, но вешто ја спојува лутината со привидна љубезност, несомнено е еден од најживописните примери на иронија во папируските извори. Затоа и не зачудува што, по неговото современо објавување, станало познато и надвор од папиролошките кругови. Ваквите лични сведоштва даваат непроценлива можност за увид во инаку скриениот приватен живот на луѓето. За жал, не знаеме дали писмото постигнало некаков ефект, и дали овој мал обид за емотивна уцена бил успешен.

²⁰ Athen. 9.71; cf. Theophr. *Hist. Pl.* 8.8. Плиниј (*NH* 21.89) сепак тврди дека Египћаните го користеле за исхрана.

²¹ Grenfell & Hunt 1898; по нив се поведува и Muir 2009, 33, кој во лирата гледа мировна понуда. Сепак, v. Blass 1899, 314.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Blass, F. "Ein Curiosum aus Oxyrhynchos". *Hermes* 34, 1899, 312–315.
- Blass, F. & Debrunner, A. *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*. University of Chicago Press, 1961.
- Bloch, D. & Schwartz, A. "Theon: en græsk-ægyptisk møgunge (P.Oxy. I 119)". *AIGIS - nordisk tidsskrift for klassiske studier*, 15.4; Supplementum IV: *Festskrift til Fritz S. Pedersen*, 2024.
- Bonner S. F. *Education in Ancient Rome: From the Elder Cato to the Younger Pliny*. University of California Press, 1977.
- Cribiore, R. *Gymnastics of the Mind: Greek Education in Hellenistic and Roman Egypt*. Princeton University Press, 2001.
- Deissmann, A. *Licht von Osten. Das Neue Testament und die neuentdeckten Texte der hellenistisch-römischen Welt*. Tübingen, 1908.
- Goergemanns, H. "Epistolography", Brill's New Pauly v. 4, 2004, 1143–1147.
- Grabner, P. A., Kloppenborg J. S. & Kreinecker C. M. *More Light from the Ancient East. Understanding the New Testament through Papyri*. Brill Schöningh, 2023.
- Grenfell, B.P. & A.S. Hunt (eds.). *The Oxyrhynchus Papyri*, vol. I. London, 1898.
- Hanson, A. E. "Papyri and Efforts by Adults in Egyptian Villages to Write Greek". In Archibald, E. P., Brockliss, W. & Gnoza, J. (eds.). *Learning Latin and Greek From Antiquity to the Present*. Cambridge University press, 2015, 10–29.
- Hodkinson, O. "Epistolography". In Richter, D. S. & Johnson, W. A. (eds.). *The Oxford Handbook to the Second Sophistic*. Oxford University Press, 2015.
- Horrocks, G. *Greek. A History of the Language and its Speakers*². Wiley-Blackwell, 2010.
- Kaster, R.A. "Notes on 'Primary' and 'Secondary' Schools in Late Antiquity". *Transactions of the American Philological Association* 113, 1983, 323–346.
- McLean, B. H. *An Introduction to Greek Epigraphy of the Hellenistic and Roman Periods from Alexander the Great down to the Reign of Constantine (323 BC-AD 337)*. The University of Michigan Press, 2002.
- Mourlon Beernaert, P.S.J.. "La Lettre du petit Égyptien". *Les Études Classiques* 30, 1962, 311–318.
- Muir, J. *Life and Letters in the Ancient Greek World*. Routledge, 2009.
- Palmer, L. R. *The Greek Language*. Faber & Faber, 1980.
- Parsons, P. *City of the Sharp-Nosed Fish: Greek Lives in Roman Egypt: Everyday Life in the Nile Valley, 400BC-350AD*. Phoenix, London, 2007.
- Rosenmeyer, P. A. *Ancient Greek Literary Letters. Selections in translation*. Routledge, 2006.
- Rosenmeyer, P. A. *Ancient Epistolary Fictions. The Letter in Greek Literature*. Cambridge University Press, 2008.
- Teodorsson, S.-T. *The phonology of Ptolemaic Koine*. Göteborg University, 1977.
- Vierros, M. "Transposition of nominal and verbal bound morphemes: the case of -εξ and -ας in Greek documentary papyri". In Giannakis, G. et al. (eds.), *Classical Philology and Linguistics: Old Themes and New Perspectives*. De Gruyter, Berlin, 2023, 473–494.

Vojislav SARAKINSKI
Faculty of Philosophy, Skopje

LITTLE THEON'S LETTER (*P.OXY.* 1.119)
(summary)

This article presents a complete Macedonian translation of the preserved text of the private letter written by the boy Theon to his father, also known as P.Oxy. I 119. Although the letter is well known in the scholarly literature, it has until now neither been translated into Macedonian nor discussed in Macedonian scholarship. The translation is accompanied by linguistic notes, explanatory comments, and a brief discussion of the linguistic forms and the historical context.